

NÉMET NEMZETISÉGI HAGYOMÁNYOK ÁPOLÁSA A FERTŐDI ÓVODÁBAN

Összeállította:

Ácsbold Henrietta

Kalmár Zsuzsanna

Kreiterné Kovács Jolán

2011.

TARTALOM

1. Óvodánk bemutatása.....	2
2. Jeles napok, ünnepek - gyűjtemény.....	4
Márton nap.....	4
Mikulás.....	7
Karácsony.....	8
Farsang.....	11
Húsvét.....	12
3. Német nemzetiségi népi játékszerek és kismesterségek, azok átörököltetősége az óvodában	14
4. Ízelítő sváb ételek receptjeiből	15
Gőzgombóc (HébeKnédli)	15
Bor – kuglóf.....	16
Édes babos rétes.....	16

1. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA

Óvodánk 10 óvodai csoporttal és egy Bölcsődei egységgel működik.

A kisvárosunkban élő német nemzetiségi családok gyermekeiből és a német iránt fogékony szülők gyermekeiből szerveztük meg az első „németes csoportot” 2004/2005. tanévben. Sajnos a mostani szülői generáció már nem beszéli a német nyelvet és idegen nyelvként kezdtük az óvodában gyerekekkel a játékos nyelvtanulást.

Vállalkozásunk sikerét mi sem bizonyította jobban, mint az, hogy 2006/2007-es évben újabb németes csoporttal bővítettük óvodánkat.

A gyerekek játszva és könnyedén tanulnak meg egy más nyelvet. Pozitívan hat a saját anyanyelvi fejlődésükre is az idegen nyelv tanulása. Kutatások kimutatták, hogy a több nyelven beszélő gyermekek jobbak az elvont és a logikus gondolkodás területén, kreatívabbak és könnyebben tanulnak.

A tevékenységek mindkét nyelv fejlesztését szolgálják, biztosítják a gyermek testi, érzelmi és értelmi fejlődését.

Az óvodai nevelés alapprogramja egyben a nemzetiségi nevelés programja is. A tervezésben felhasználjuk a magyar mellett a német kisebbségi nyelvi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit, melyek a magyar és a német hagyományok, szokások továbbörökítését és az identitás megalapozását szolgálják a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően.

Sikerként könyveljük el, hogy a helyi Német Nemzetiségi Önkormányzat kezdeményezésére és a szülők pozitív visszajelzésére, 2010 szeptemberében a helyi általános iskolában tovább

folytatják az óvodánkban megkezdett német nemzetiségi munkánkat és egy német nyelvet oktató osztályt indítottak.

A nemzetiségi nevelés célja és feladatai:

- a német nyelv ápolása mindennapi szituációkban
- a beszédkészség fejlesztése és a beszédkedv előmozdítása
- a gyerekek beszédkészségének fejlesztése szóbeli beszédgyakorlatokon keresztül, rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel az utánpótlás alapuló nyelvelsajátítás biztosítása
- a kisebbségi életmódhoz, kultúrához kötődő szokások és hagyományok ápolása és fejlesztése
- a kisebbségi identitástudat kialakításának és fejlesztésének segítése

2. JELES NAPOK, ÜNNEPEK - GYŰJTEMÉNY

MÁRTON NAP

A Márton napra való felkészülés időszakában megismerkedünk Szent Márton legendájával.

Márton 317-ben született a pannóniai Savariában, a mai Szombathelyen. Az apja kívánságára a római császár katonája lett. Egy különösen hideg téli estén, mikor a Francia honban fekvő Amiensbe lovagolt, a város kapujában egy félmeztelen koldus kért tőle adományt. Mártont nagyon megindította a koldus nyomorúsága, így kardjával kettévágta kabátját, és a felét a koldusnak nyújtotta. Éjszaka álmában megjelent neki Jézus a koldus alakjában. Márton ennek hatására felhagyott a katonai szolgálattal és megkeresztelkedett. Misszionáriusként sok jót tett, nagyon megszerették az emberek: püspökké akarták választani. Ő méltatlannak érezte magát eme hivatásra, így mikor érte jöttek, hogy felszenteljék, elbújt egy liba ólban. Azt gondolta, ott sosem találják rá, de a libák hangos gágogásával elárulták őt. Mártont 371-ben püspökké szentelték, és haláláig, 398-ig Tours-ban segítette a rászorulókat¹.

Ma is élő kifejezés a Szent Márton lúdja. Ezen a napon szokták levágni és elfogyasztani azt a libát, melyet hizlálásra szántak. A néphit szerint, ha a liba csontja fehér és hosszú, akkor havas lesz a tél, ha viszont barna és rövid, akkor sáros.

A Márton naphoz kapcsolódó szólásokat ismerhetnek meg a gyerekek.

"Aki Márton napján libát nem eszik, ehetik az bármit, mégis éheznek!"

"Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkál."

¹ www.torokszentmiklos.hu

Régen Márton napján terelték be az állatokat a tél elől, ezért ezt a napot igen meghatározó eseményként tartották számon.

Márton napjára Márton napi süteményeket készítünk linzer tésztából. A gyerekek liba, csillag és hold alakú szaggatókkal vághattak ki süteményeket.

Ehhez a legendához kötődik a Márton napi lámpás felvonulás, mely Fertődön is hagyománnyá vált az elmúlt években. Márton napján a kora esti órákban, a gyerekek szüleikkel együtt gyülekeznek az óvoda udvarán. Az óvónénik meggyújtják az előzőleg közösen elkészített lámpásokat. Majd csoportonként indul a felvonulás a fertődi kastély udvarára. Utunk során énekelünk, mondókázunk a gyerekekkel. Az esti sötétségben pislákoló lámpások fénye és a kisgyerekek csilingelő hangja különös hangulatot varázsol az ünnepnek. A kastély udvarán aztán fertődi és a Süttöri óvoda ovisai találkoznak és közösen énekelnek és táncolnak az óvónénikkel. A felvonulás után a szülők megvendégelik a gyerekeket forró teával és finom süteményekkel.

Fuchs, du hast die Gans gestohlen

Musik traditionell / Text von Ernst Anschütz (1780-1861), Leipzig 1824
Bearbeitung und Notensatz ©2007 Chelys Music Publishing Klaus Steckenbach

C(D) F(G) C(D) F(G) C(D)

1. Fuchs, du hast die Gans ge-stoh-len. gib sie wie-der her, gib sie wie-der her!

G7(A7) C(D) G7(A7) C(D)

Sonst wird dich der Jä-ger ho-len mit dem Schieß-ge-wehr, _____

G7(A7) C(D) G7(A7) C(D)

sonst wird dich der Jä-ger ho-len mit dem Schieß-ge-wehr.

2. Seine große, lange Flinte schießt auf dich den Schrot, schießt auf dich den Schrot, dass dich färbt die rote Tinte, und dann bist du tot, dass dich färbt die rote Tinte, und dann bist du tot.
3. Liebes Füchlein, lass dir raten, sei doch nur kein Dieb, sei doch nur kein Dieb, nimm, du brauchst nicht Gänsebraten, mit der Maus vorlieb, nimm, du brauchst nicht Gänsebraten, mit der Maus vorlieb.

*Ich geh mit meiner Laterne
und meine Laterne mit mir.
Da oben, da leuchten die Sterne
und unten da leuchten wir.
Mein Licht ist aus,
ich geh nach Haus.
La bimmel, la bammel, la bumm.*

*Durch die Straßen auf und nieder,
leuchten die Laternen wieder.
Rote, gelbe, grüne, blaue,
lieber Martin, komm und schaue!*

MIKULÁS

Mikulás napjára a mondókákkal, énekekkel készülünk. A várakozás időszakában a gyerekek megismerkedhetnek Szent Miklós püspök legendájával.

Régen a Mikulás ajándékok elsősorban az ősz terményei voltak: alma, dió, szelídgesztenye, szárított szilva. Később ezek mellett megjelent a körtés gyümölcskenyér (Kletzenbrot).

A gyerekekkel mi is elkészítetjük ezt a gyümölcskenyeret, amit aztán nagy élvezettel fogyasztanak el.

Alma, narancs és mandarin felhasználásával asztali díszeket, illatos szegfűszeges gömböket készítünk a csoportokban.

Ezek a gyümölcsök ugyanis azokat az aranygömböket szimbolizálják, melyeket Miklós a legenda szerint három szegény eladó sorban lévő lánynak adott.

Mikulás napján a gyerekek műsorral köszöntik a Mikulást, aki ajándékokkal érkezik. Az óvó nénik a gyerekeket Mikulás mézesekkel ajándékozzák meg.

Nikolaus, Nikolaus, bim bam bum,

wann gehst du bei uns herum?

Hast so schöne Sachen,

die uns Freude machen.

Nikolaus, Nikolaus, bim bam bum,

*wann gehst du bei uns herum?*²

Morgen kommt der Nikolaus,

Kinder stellt sie Schuhe 'raus!

Nicht zu groß und nicht zu klein,

aber putzt sie vorher fein!

KARÁCSONY

Az advent a karácsonyra való felkészülés időszaka. Az adventi időszak a december 25-ét megelőző negyedik vasárnapkal kezdődik, vagyis négy héttel karácsony előtt. Az első emlékek, melyek a karácsonyi felkészülésre utalnak az V. századból valók. Ekkor még 40 napig tartott és szent Márton napjától, november 11-étől számolták karácsonyig. A Gergely-féle naptárreform a VI. században négy adventi vasárnapra rövidítette a várakozás időszakát.

A karácsonyt megelőző négy hét a készülődés, várakozás időszaka, melyhez sok megfigyelés, népszokás kapcsolódik. Egyik ilyen ma is élő szokás az adventi koszorúkészítés. A kör alakú koszorút 4 gyertyával. Minden vasárnap egyel több gyertyát gyújtunk meg, az egyre jobban közeledő ünnepet jelezve.

Advent! Advent!

Ein Lichtlein brennt,

erst eins, dann zwei,

dann drei, dann vier,

² <http://www.kiwelt.de/detailcontent.php?id=307> 2011.04.03.

dann steht das Chriskind

vor der Tür.

1. Al - le Jah-re wie-der kommt das Chri-stus-kind
auf die Er-de nie - der,
wo wir Men - schen sind.

Az adventi koszorúval és adventi naptárral készülünk az adventi időszakban. A fertődi zeneiskola által szervezett adventi koncerten vesz részt óvodánk minden évben.

A várakozás időszakában az egyik nagymama megtanít minket mézes kalácsot sütni.

Az adventi időszak lezárásaként karácsonyi ünnepséget tartunk az óvodában, melynek keretén belül betlehemes játékot adnak elő a gyerekek a helyi templomban. Majd

az óvodába a szülőkkel együtt visszatérve karácsonyi dalokat énekelünk, ki-ki a saját csoportjában. A gyerekek saját készítésű ajándékkal lepik meg szüleiket.

Leise rieselt der Schnee

*Leise rieselt der Schnee,
still und starr liegt der See,
weihnachtlich glänzet der Wald:
Freue dich, Christkind kommt bald!
In den Herzen wird's warm,
still schweigt Kummer und Harm,
Sorge des Lebens verhallt:
Freue dich, Christkind kommt bald!
Bald ist heilige Nacht,
Chor der Engel erwacht,
hört nur wie lieblich es schallt:
Freue dich, Christkind kommt bald!*

Eduard Ebel (1839 - 1905)

FARSANG

Vízkeresztől hamvazószerdáig terjedő időszak. Ez egy viszonylag hosszabb idő, mely lehetőséget biztosít a farsangi hangulat átélésére. Ilyenkor farsangi díszekkel díszítjük fel csoportjainkat, majd a farsang lezárásaként fánkot sütünk a gyerekekkel.

Az iskola tornatermében farsangi bált rendezünk.

HÚSVÉT

Az egyik legismertebb húsvéti szokás a húsvéti tüzek gyújtása. A tűzzel a keresztények Jézus feltámadását, az örök életet ünneplik. A tűz az életet szimbolizálja. Régen a tűzre, tojásokkal felaggatott fenyőfát dobtak, hogy minél tovább égjen.

Óvodánk udvarán mi is tüzet rakunk. A gyerekek a kialvó tűz parázsában krumplit süthetnek. A régiek hittek benne, hogy aki meglátja a húsvéti tüzet, az a szerencse fiává válik. Sőt, azokra, akik át tudták ugrani a tüzet nagy szerencse várt. Így a szerelmesek kézen fogva ugrották át a tüzet, ahogy a bő termést váró gazdák is.

A húsvétra való felkészülés időszakában a gyerekekkel húsvéti tojásokat festünk, nyulakat, bárányokat készítünk.

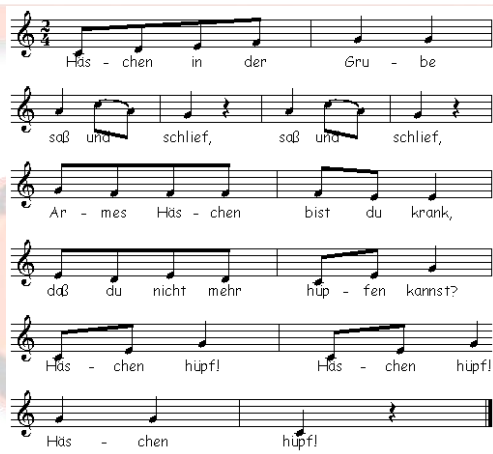
A tojás a termékenység, az élet megújulásának jelképe. Sokáig csak piros tojásokat festettek, ez szimbolizálta Jézus kiontott véré.

Később jelentek meg más színek is a festésben, melyet hagyományosan növényekkel festettek meg. A zöld tojás festéséhez a spenót, a sárgához a hagyma, a kékhez a mályva, a pirosához a cékla levét használták.

A húsvéti nyúl legendájával is megismerkednek óvodásaink ebben az időszakban.

Mikor még a germánok különböző istenekben hittek, a nyulat a tavasz istennője, Ostara hírnökeként tartották számon. Mikor a szántóföldeken kisnyulak szaladgáltak tudták az emberek, hogy vége a télnek. Itt a tavasz.

*Häschen, vor dem Hunde hüte
dich, hüte dich.*

*Hat gar einen scharfen Zahn,
packt damit mein Häschen an.*

*Häschen lauf, Häschen lauf,
Häschen lauf.*

*Has', Has', Osterhas',
komm in unsern Garten!*

*Leg die Eier in das Gras,
lass uns nicht mehr warten!*

Fingerspiel für die Kleinen:

Der findet ein Ei

der findet zwei

der findet drei

der ruft, das Beste ist hier

ich habe gefunden vier.

*Der Kleinste ruft: 5 Eier in einem
Neste!*

3. NÉMET NEMZETISÉGI NÉPI JÁTÉKSZEREK ÉS KISMESTERSÉGEK, AZOK ÁTÖRÖKÍTHETŐSÉGE AZ ÓVODÁBAN

Mézeskalács készítés

Gyertyaöntés

Fazekasság

Gyöngyvarrás

Kosárfonás

4. ÍZELÍTŐ SVÁB ÉTELEK RECEPTJEIBŐL

GŐZGOMBÓC (HÉBEKNÉDLI)

Hozzávalók:

fél kiló liszt, 5 dkg élesztő, 5 dkg vaj, 2 tojás, 2,5 dl víz, só, cukor, gríz

Elkészítés:

A liszthez hozzáadjuk a cukros tejben megfuttatott élesztőt, majd egy csipet sót.

Ezután a vajat elkeverjük a 2 egész tojással, a lisztes masszához öntjük, és sima tésztát gyúrunk belőle.

Miután nyolc gombócot formáztunk, 45 percig kelesztjük. Amikor megkelt a tészta, 1-1,5 cm vékony csíkra nyújtjuk, egy kis cukorral és grízzel megszórjuk, majd szorosan feltekerjük. Közben a vizet kevés sóval és olajjal felfőzzük.

A gombócokat a vízbe tesszük fedő alá, majd egy nedves ruhával szorosan betekerjük, légmentesen lezárva vele a lábast. Kis lángon kb. 40 percig gőzöljük így a gombócokat.

Készíthetjük forró sütőbe téve, majd a lángot mérsékelve, ekkor a végén le kell szedni a fedőt, és a tészta tetejét pirosra sütni.

Finom pikáns házi lekvár illik hozzá.³

(Mihalek Jenőné)

³ <http://www.nko.hu/receptek.pdf> 2011. 04.02.

BOR – KUGLÓF

Hozzávalók:

25 dkg margarin, 25 dkg cukor, 4 tojás, 1 vaniliás cukor, 1 kávéskanál fahéj, 1-2 evőkanál kakaópor, 1 sütőpor, 10 dkg csoki reszelék, 25 dkg liszt, 3dl vörösbor

Elkészítés:

A hozzávalókat összekeverjük. Ez az adag két őzgerinc formába elég, de süthetjük kuglóf formában is.

(Lewinszky Anna Gyakorló Óvoda)

ÉDES BABOS RÉTES

Hozzávalók: (8 főre)

40 dkg fehérbab, 8 dl tej, 14 dkg cukor, 1 cs vaníliás cukor, 2 citrom lereszelt héja, fél citrom leve, 3 tojás, 3 ek baracklekvár, 5 dkg olvasztott margarin + egy kevés a tepszi kikenéséhez, 6 réteslap, 2 ek zsemlemorzsa

Elkészítés:

A babot beáztatjuk egy éjszakára.

Másnap leszűrjük, és a cukrozott tejben kb. 40 perc alatt puhára főzzük.

A megfőtt babot pépessé törjük.

Hozzáadjuk a citromot, a margarint, a baracklekvárt és a tojások sárgáját, majd alaposan összedolgozzuk őket.

Óvatosan hozzákeverjük a masszához a kemény habbá vert tojásfehérjét is.

Ezután kezdjük megtölteni a két rudat: 3-3 olvasztott margarinnal megkent réteslapot fektetünk egymásra, a felső réteget már nem margarinozzuk, hanem zsemlemorzsával hintjük meg.

A zsemlemorzsás rétegen egyenletesen szétoszlatjuk a babos masszát úgy, hogy a lapok szélén 5-5 cm-t kihagyunk.

Feltekerjük a réteseket, a végüket behajtjuk, majd megsütjük őket.⁴

- sütési hőfok: 200 °C
- sütési mód: alul-felül sütés
- tepsi mérete: 30x40

Guten Appetit !

⁴ <http://www.nosalty.hu>